

STYRINGSdokUMENT 2025 – HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN 2025-2028 MED ÅRSBUDSJETT 2025

1. BYGGE TOTEN-IDENTITET

Det er viktig å bygge opp under Totenidentiteten allerede fra ung alder, gjennom økt lokalkunnskap, forståelse for hva som skjer i lokalsamfunnet vårt. Vi ønsker å skape mer stolthet og positivitet for vår lokale Toten-identitet og jobbe aktivt med holdningsskapende arbeid som fremmer inkludering, toleranse og respekt. Ved å fremsnakke og markedsføre Østre Toten og regionen innad og utad på en offensiv måte, vil vi kunne skape mer stolthet og en mer positiv identitetsfølelse for våre innbyggere. Hovedmålsetning med prosjektet er å få flere innflyttere og tilbakeflyttere.

Forslag til vedtak:

Det utredes en Markedsføringsplan for Toten Identitet.

Formålet er å markedsføre og fremsnakke Østre Toten og regionen innad i kommunen og utad på en offensiv måte. Toten identiteten skal brukes aktivt for å skape mer stolthet og positivitet.

Hovedmålsetning med prosjektet er å få flere innflyttere og tilbakeflyttere.

2. HELT PÅ JORDET

«Helt på jordet» har blitt en viktig lokal arena for å synliggjøre og markedsføre matprodusenter og produkter samt skape stolthet og engasjement for bygda og vårt nærmiljø. Det har vært en økende interesse både fra publikum og utstillere.

Østre Toten kommune har siden starten bidratt med administrative ressurser og finansiering. Lena Handelsstand og øvrige sponsorer har bidratt godt for å øke aktivitet, liv og røre i området rundt Lenaparken. Et stort antall frivillige har gjort det mulig å arrangere denne matfesten og det har blitt en flott profilering av noe av det beste bygda har å by på.

Forslag til vedtak:

Østre Toten kommune deltar med administrative ressurser til organisering og samordning av «Helt på jordet» og bidrar økonomisk i tråd med tidligere bevilgninger i perioden 2026 – 2028

3. NÆRINGSUTVIKLING OG INNOVASJON:

Østre Toten er del av et regionalt arbeidsmarked, og har underskudd på arbeidsplasser. Likevel er det viktig å videreutvikle og støtte opp under vårt lokale næringsliv. Kommunen må støtte opp under et nært samarbeid med næringen selv og anvende et sett av målrettede virkemidler. Et slikt samarbeid må skje i et nært og løpende tillitsforhold mellom kommunen og næringslivet, og konkretiseres etter de behov som opptrer. Dette gjelder også felles arbeid mot eksterne virkemiddelaktører og beslutningsmiljøer. Kommunens næringsstrategi er her et sentralt hjelpemiddel.

Forslag til vedtak:

For å konkretisere og målrette arbeidet med næringsutvikling, utarbeides det i løpet av første kvartal 2025 en handlingsplan for kommunens næringsstrategi for perioden 2025-2028.

4. KLIMA OG MILJØ

I kommuneplanens samfunnsdel er det et eget kapittel (6.6) som heter Klima- og miljøvennlig utvikling. Her er det et hovedmål som sier at: *“Østre Toten skal bli et klimarobust lavutslippssamfunn der hensynet til klima og miljø veier tungt i alle kommunale beslutninger, og der det er naturlig for alle i kommunesamfunnet å velge miljøvennlig”*. Videre er det i kapittelets 5 delmål og tilhørende strategier lagt inn klare ambisjoner om en klar klimapolitikk.

I forslaget til handlingsplan og budsjett ser vi dessverre svært lite av disse ambisjonene. Når vi har sagt at vi skal ta vår del av å oppfylle de nasjonale klimamålene, holder det ikke at vi ikke har en langt mer aktiv tilnærming til denne ambisjonen. De uttrykte strategiene i kommuneplanen må materialiseres i handlingsprogram/budsjett, slik at vi synliggjør at vi mener noe med disse målene og strategiene.

Forslag til vedtak:

Klimamål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel må konkretiseres i tiltak og føringer for kommunens drift og forvaltning. Dette må gjelde i alle sektorområder og tas inn som hensyn i all relevant saksbehandling og beslutninger. Både en ny klimaplan og den forestående revisjon av arealdelen må fange opp de nedfelte klimamål og strategier.

5. MILJØ, NATURVERN OG BIOLOGISK MANGFOLD

I dag er naturmangfoldet mer enn noen gang truet av menneskelig aktivitet. Menneskelig påvirkning forårsaker tap natur, biologisk mangfold og fører til økosystemer som ødelegges (FN-sambandet, 2023). Dette gjelder i mange ulike naturområder, som f.eks ferskvann, åpent lavland, skog og våtmark. Norge har ratifisert FNs konvensjonen om biologisk mangfold og forplikter seg til å arbeide for bevaring av biologisk mangfold, å sikre bærekraftig bruk av biologiske ressurser (Miljødirektoratet, 2023). Det er viktig at kommunen som beslutningstaker er bevisst sitt ansvar i dette internasjonale samarbeidet. I samfunnsdelen av kommuneplanen kap. (6.6) s. 32, står det følgende:

Østre Toten skal ta en aktiv rolle i arbeidet med å nå de nasjonale klima- og miljømålene ved å jobbe med konkrete tiltak i egen drift, og gjennom å bruke tilgjengelige virkemidler for å være pådriver og legge til rette for nødvendige tiltak i andre sektorer og hos innbyggerne. Retningslinjer i kommuneplanens arealdel er et sentralt virkemiddel for kommunen når det gjelder å legge til rette for at Østre Toten-samfunnet kan nå disse målene.

I samfunnsplanen er det tydelig at kommunen har en målsetning om å ta en aktiv rolle i arbeidet med klima og miljøspørsmål. I praksis kan vi som kommune bli bedre på dette og vi er nødt til å ta mer hensyn til disse feltene

Forslag til vedtak:

Østre Toten kommune må i framtidige prosjekter være bevisst sitt ansvar og prioritere miljø, naturvern og biologisk mangfold når en avgjørelse skal tas.

6. OPPDRAG MJØSA

Det 5-årige forskningsprogrammet “Oppdrag Mjøsa” er med et totalbudsjett på 160 mill kr. en betydelig satsing på dokumentasjon og tiltak av flere fagområder knyttet til Mjøsa. Prosjektet ble startet i 2023 og en rekke tunge fagmiljøer og offentlige myndigheter deltar.

Blant disse utgjør Mjøskommunene en viktig part, både på grunn av den omfattende kunnskapsinnhenting og de konkrete oppdrag som vil tilflyte bl.a. kommunene. Av den totale finansieringen er kommunene samlet invitert til å delta med 10 mill kr i prosjektperioden. Beløpene for den enkelte kommune er beregnet ut fra folketall og for Østre Toten er bedt om en deltagelse på kr 200.000 pr år i perioden.

Alle øvrige kommuner, unntatt Østre Toten, deltar og har innbetalt sine andeler for 2024. Dette er beklagelig, da nettopp Østre Toten bør ha store interesser inn i dette prosjektet. Vi kan ikke være bekjent av å stå utenfor et så tungt prosjekt som dette rettet mot Norges største innsjø.

Forslag til vedtak:

Det bevilges kr 200.000 for 2024 og 2025 - totalt kr 400.00 til "Oppdrag Mjøsa", som utbetales i 2025. For de to siste årene i prosjektet, 2026 og 2027, legges tilsvarende beløp inn i økonomiplanen. Inndekning for 2024, 200 000 kr, skjer ved bruk av Utviklingsfondet.

7. KULTUR OG FRIVILLIGHET

Samfunnet er avhengig av frivilligheten. Det må derfor være et godt samarbeid i hele kommunen mellom de frivillige, administrasjonen og politikerne. Det må legges til rette for at frivilligheten har gode rammevilkår for alle sine aktiviteter. Det er derfor viktig å opprettholde tilgang på gode og tilpassede lokasjoner som gjør det mulig å skape samhandling for de som ønsker dette. Samtidig må frivilligheten settes i sammenheng med helseområdet og synliggjøres som en svært viktig forebyggende arena. Forankringen mot de nederste trinnene i innsatstrappa må tydeliggjøres.

Forslag til vedtak

Kommunen må videreutvikle samarbeidet med frivilligheten og Frivilligsentralen, der vi sikrer gode rammevilkår og betingelser. Frivillighetens innsats må synliggjøres, både ut fra sin egenverdi og som den betydelige forebyggende helseeffekt frivilligheten har.

8. BOLIGPOLITIKK

Det er i kommuneplanens samfunnsdel definert en bevisst boligpolitikk ut mot mangfoldet i markedet og denne må gi klare føringer inn i den forestående revisjonen av arealdelen. Det er flere årsaker til den relativt lave omsetningstakten på det åpne boligmarkedet i Østre Toten, men det er bekymringsfullt at etterspørselen ser ut til å ha stagnert. Den sosiale boligpolitikken, som kommunen har et primært ansvar for, må det legges et økt trykk på, gjennom en rask og effektiv gjennomføring av de konkrete prosjekter som er definert og satt på dagsorden. Dette gjelder Badetkvartalet, Balke BSS, Nersettunet, Labo sør, Vallejordet II, m.v. Framdriften i denne type prosjekter har ikke vært god nok og har bl.a. ført til at vi har en klar underdekning på boliger både på trinn 8 og 10 i innsatstrappa.

Forslag til vedtak:

Med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, må det utarbeides en boligstrategi som rydder i, og prioriterer de boligprosjekter som er kjente og de som senere kommer opp som følge av kommuneplanens arealdel.

9. IKT DRIFT

Østre Toten kommune har betydelig økt kostnadene til IKT drift og utvikling siden dataangrepet. Kommunedirektøren anslår en økt kostnad på ca 30 millioner kroner årlig innenfor dette området. Ikomm er leverandør av IKT drift, samtidig som vi har egne ansatte som også jobber med lokale tiltak i vår utvikling og drift av IKT systemer. Lisenser sies å være en stor kostnadsdrivende faktor, som er vanskelig å få kontroll på.

Forslag til vedtak:

Det foretas en gjennomgang av kommunens IKT drift og utvikling av denne sektoren. Målsetning med gjennomgangen er å redusere kostnader. Samtidig må en ivareta nødvendig drift og ha en tilfredstillende sikkerhet.

10. ARBEIDSGIVERPOLITIKK

Når kommunestyret i mars 2024 vedtok en oppdatert arbeidsgiverpolitikk var dette et viktig dokument for å nå målene om at Østre Toten kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og løse de oppgaver kommunen til enhver tid står overfor. Det handler om at vi må rekruttere relevant og kompetent arbeidskraft. Det handler om å se og bruke de ansatte best mulig. God ledelse er avgjørende for å lykkes med dette.

Forslag til vedtak:

Arbeidsgiverpolitikken må settes sterkere på dagsorden og følges tettere opp i alle sektorer.

11. PARTSSAMARBEID

Godt samarbeid mellom ledelsen og de tillitsvalgte er avgjørende for å få gode resultater i den daglige driften, men også når det gjelder utvikling og omstilling innen kommunal sektor. Hovedavtalen legger overordnede føringer for partssamarbeidet, derfor er det viktig at det etableres gode strukturer for inkludering av de tillitsvalgte i alle aktuelle saker.

Forslag til vedtak:

Partssamarbeidet prioriteres høyt i alle sektorer i 2025.

12. HELTIDSKULTUR OG OPPGAVEDELING

Deltidsprosenten i Østre Toten kommune er alt for høy, derfor må heltidsprosjektet gis høy prioritet. Heltid er viktig for å sikre gode tjenester til innbyggerne og kompetanse innenfor kommunens ulike virksomhetsområder samt mulighet for reduksjon i vikarbruk og reduksjon av sykefraværet. Målsettingen skal være at heltidsstillinger skal være en rettighet som ansatt i Østre Toten kommune, deltid en mulighet.

For å demme opp for det akselererende behovet for flere årsverk, må det jobbes overordnet med omstilling som gir mer helse- og omsorgstjenester for lik ressursbruk. Mangelen på arbeidskraft vil være en av kommunens mest sentrale utfordringer i årene som kommer. I dette bildet vil en organisering med økt fokus på oppgavedeling og samhandling, både vertikalt og horisontalt, kunne bidra til økt effektivitet i tjenesten. Et slikt effektivitetspotensiale vil det også ligge i investering i teknologi og infrastruktur.

Forslag til vedtak:

Et nytt prosjekt med fokus på heltidskultur og oppgavedeling gjennomføres i 2025 og fremmes som en politisk sak. Målet skal være å oppnå mer effektiv ressursutnyttelse.

13. SYKEFRAVÆR

Enkelte sektorer har hatt et høyt sykefravær over tid. Det er viktig å sette inn målrettede tiltak i disse sektorene og enhetene, herunder å jobbe forebyggende, for å få ned sykefraværet og bryte den onde sirkelen disse sektorene er inne i. Høyt sykefravær gir belastning på de gjenværende ansatte som igjen medfører fare for enda høyere fravær. I tillegg har det store sykefraværet en betydelig kostnadsside.

Forslag til vedtak:

Det igangsettes egne prosjektstyrte sykefraværprosjekter i sektorer som har høyt sykefravær. Prosjektene skal kartlegge grundig årsaksforholdet til fraværet og ha fokus på tiltak som virker forebyggende. Foreløpig statusrapport for prosjektet legges frem i juni 2025.

14. HJEMMETJENESTEN

Hjemmetjenesten har fått foreslått en innsparing ved å redusere på vedtak. Det er ikke konkretisert hvordan dette skal utføres, og hvem som skal få endret tilbud. En sparer ikke penger på å redusere på vedtak, da må en fjerne stillinger. Hjemmetjenesten har hatt et overforbruk i flere år, uten at det har blitt satt inn tiltak som fungerer. Sektoren har høyt sykefravær og mye overtidsbruk. Sektoren vil få ytterligere utfordringer av å måtte ta ned sine rammer.

Forslag til vedtak:

Hjemmetjenesten opprettholder sin ramme og tilføres 1,8 millioner
Inndekning skjer ved innføring av eiendomsskatt på næring

15. GRUNNSKOLE

Kommuneplanens samfunnsdel sier at barn og unge i Østre Toten skal ha en trygg og god oppvekst, med gode rammer for læring og utvikling og et bredt aktivitets- og fritidstilbud. Dette betyr at det må tenkes langsiktig, og tidlig innsats fra de første årene i barns liv er viktig for at man lykkes senere i livet.

Vi leser om utfordringer i grunnskolen i Norge, der skolen må håndtere mye mer enn bare opplæring. Psykisk uhelse og vold og trusler er et økende problem, og dette utfordrer skolene i daglig drift. Det er viktig å sikre riktig kompetanse i skolen, for å kunne håndtere disse nye utfordringene.

Grunnskole vil få reduserte budsjettammer i økonomiplanen i perioden. Det er da viktig at dette gjennomføres uten at det går utover den enkelte elevs muligheter til å motta tilpasset opplæring.

Forslag til vedtak:

Sikre kompetanse og bemanning i skolene, slik at det er tilstrekkelig lærerkapasitet og andre sosialfaglig ansatte til å møte hver enkelt elev sine behov.

16. UNGT UTENFORSKAP

Utenforskap og unge som mottar sosialhjelp pekes på som utfordring i budsjettdokumentet. Vi trenger et helhetlig system som gjør at vi fanger opp disse unge tidsnok, der vi jobber tverrfaglig og at vi får til reell tidlig innsats. Utover BTI- modellen bør dette være en tydelig satsning. Vi foreslår at Silogatas lokale som skal brukes til ungdomsklubb på kveldstid også brukes på dagtid til et senter for ungdom som sliter med hverdagen og skolen. Her kan vi ha både pedagoger, miljøveiledere og eventuelt nav-ansatte slik at det kan fungere som alternativ opplæringsarena og ha et samarbeid med ungdomsskoler og videregående skole. Et slikt tilbud skal kunne bidra til mestring og være en vei inn i mestring av egen hverdag og inngang i et fremtidig arbeidsliv.

Forslag til vedtak:

Det utredes mulighet for å opprette veiledningstilbud på dagtid for unge mellom 13 – 29 år, som er uten jobb- og opplæringstilbud.

17. INVESTERINGER

Vi registrerer at kommunen har en krevende driftssituasjon, med overforbruk og en negativ budsjettbalanse som gjør det nødvendig å gjøre betydelig bruk av fondsmidler. Vi mener derfor at det vil være mest forsvarlig å fordele kommende investeringer over en lengre periode.

Antall barn og unge går ned, mens antall eldre øker sterkt. I neste 4 års periode vil antall personer over 80 år øke til det dobbelte i Østre Toten Kommune. Denne demografiutviklingen fører til at kommunens driftsøkonomi blir presset, og nye store investeringer vil utfordre driftsbudsjett. Konkret prioritering, framdrift, løsningsbeskrivelser og økonomi for prosjekter rettet mot trinn 8 (boliger med fellesfunksjoner) og 10 (boliger med mulighet for heldøgntjenester) i innsatstrappa må synliggjøres og legges frem til politisk behandling.

Ut fra dette bør investering og realisering boliger med omsorgsformål prioriteres først.

Forslag til vedtak:

1. Badekvartalet skal utvikles og ferdigstilles før prosjektet med ny ungdomsskole iverksettes.
2. Rådhusprosjektet utsettes og avventes til helsestasjonen og Nav er flyttet.

18. EIENDOMSSKATT

Østre Toten kommune har innført eiendomsskatt, som en av 322 (av 356) norske kommuner. Skal en først ha eiendomsskatt bør den utlignes til både næringsliv og innbyggere, slik at alle bidrar. I dag er det kun våre boliger og fritidseiendommer som betaler denne skatten. Vi mener vi trenger en rettferdig fordeling, der næringslivet også bidrar på lik linje med innbyggerne.

Forslag til vedtak:

Eiendomsskatt på næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfatta av særskattereglene for petroleum, utskrives og gjeninnføres fra 2025 til 3,3 promille.